

Krzysztof Fudalej

”Sztuka wojenna Turków osmańskich
1500-1700”, Rhoads Murphey,
Oświęcim 2012 : [recenzja]

Przegląd Historyczno-Wojskowy 14(65)/2 (244), 184-185

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zapiski bibliograficzne

Christopher Allmand, *Wojna stuletnia. Konflikt i społeczeństwo*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012, XXII, 294 s.

Wojna stuletnia była niewątpliwie jednym z najważniejszych konfliktów zbrojnych w średniowieczu, który znacząco wpłynął nie tylko na politykę, gospodarkę i wojskowość Anglii i Francji, ale również na ich społeczeństwa. Christopher Allmand, profesor Uniwersytetu w Liverpoolu, zamiast szczegółowo opisywać przebieg wojny, koncentruje się na pokazaniu procesów, które wpływały na nią, umożliwiając w ten sposób znacznie lepsze zrozumienie jej specyfiki oraz znaczenia.

Pracę otwierają uwagi wprowadzające prof. Karola Olejnika, dwie przedmowy autora, wykaz zastosowanych skrótów, mapy, drzewo genealogiczne przedstawiające powiązania władców Francji i Anglii w XIV i XV w. oraz wstęp. W pierwszym rozdziale autor omówił przyczyny oraz przebieg wojny stuletniej. Następnie wszechstronnie przeanalizował postawy Anglików i Francuzów wobec konfliktu oraz motywacje ich postępowania. W trzecim, najobszerniejszym, rozdziale opisał sposób prowadzenia wojny zarówno na lądzie, jak i na morzu. W kolejnej części książki przedstawił takie kwestie, jak: werbunek, zaopatrzenie, podatki, instytucje fiskalne oraz dyplomację. Ostatnie trzy rozdziały poświęcono kolejno: wpływowi wojny na społeczeństwo, „propagandzie” kierowanej do ludności walczących państw i kształtowaniu się świadomości narodowej oraz obrazowi wojny stuletniej w ówczesnej literaturze. W zakończeniu autor skupił się na przedstawieniu skutków tego wielkiego konfliktu w Anglii i Francji. Dla osób zajmujących się naukowo zbliżoną tematyką przydatna może okazać się też bardzo obszerna, prawie 40-stronicowa bibliografia obejmująca prace angielsko- i francuskojęzyczne. Całość uzupełnia indeks.

Rhoads Murphey, *Sztuka wojenna Turków osmańskich 1500–1700*, tłum. Miłosz Młynarz, „Napoleon V”, Oświęcim 2012, 231 s.

Przez parę stuleci Imperium Osmańskie było jedną z największych potęg militarnych świata. Praca Rhoadsa Murpheya obejmuje lata 1500–1700, gdy znaczenie Turcji w Europie osiągnęło apogeum. Należy podkreślić, że autor, starszy wykładowca w Centrum Badań Bizancjum, Imperium Ottomańskiego i Grecji na uniwersytecie w Birmingham, wykorzystał bardzo liczne źródła tureckie. W wielu miejscach swej pracy wyraźnie wskazuje na błędne przedstawianie w dotychczasowej historiografii zachodniej różnych części składowych osmańskiej armii oraz mechanizmów jej funkcjonowania, co wynikało z korzystania jedynie ze źródeł wytworzonych przez przeciwników Turcji. Oprócz tureckich autor wyzyskał również źródła i opracowania niemiecko-, angielsko- i francuskojęzyczne.

W odróżnieniu od wielu opracowań dotyczących tego tematu, w omawianej książce Rhoads Murphey nie przedstawia kolejnych kampanii i ich skutków, a skupia się na po-

kazaniu ewolucji militarnej organizacji Osmanów i jej wpływu na społeczeństwo. Praca została podzielona na dziewięć rozdziałów, w których zostały omówione poszczególne aspekty ówczesnej tureckiej wojskowości. W pierwszym zwięźle opisuje zmieniające się realia polityczne toczonych wojen. W drugim omawia materialne ograniczenia wojen osmańskich: techniczne, finansowe i geograficzne oraz możliwości działania władz państwowych. W rozdziale trzecim przedstawia skład wojsk tureckich oraz koszty ich utrzymania. W kolejnym opisał transport wojskowy oraz zaopatrywanie armii. W rozdziale szóstym autor omówił metody walki Osmanów, porównując je krótko ze stosowanymi na Zachodzie, przedstawił zagadnienia budowy fortyfikacji oraz dużych oblężeń i rzadziej opisywanych w historiografii mniejszych starć. Siódma część pracy poświęcona jest analizie motywacji żołnierzy. Rozdział ósmy traktuje o skutkach wojen, a ostatni o ich wpływie na społeczeństwo Imperium Osmańskiego. Pracę zamykają: bibliografia, indeks, chronologia głównych operacji wojennych, lista władców, jednostki wag i przeliczniki monet.

Zbigniew Hundert, *Husaria koronna w wojnie polsko-tureckiej 1672–1676*, „Napoleon V”, Oświęcim 2012, 468 s.

Monografia Zbigniewa Hunderta różni się od wielu prac dotyczących tej elitarniej jazdy przede wszystkim tym, że obejmuje okres zaledwie pięciu lat oraz charakteryzuje nie tylko całą formację, ale również poszczególne jej jednostki i służących w niej żołnierzy. Uwagę zwraca dość obszerna bibliografia wykorzystanych archiwaliów, rękopisów i źródeł wydanych drukiem.

Praca została podzielona na sześć rozdziałów. W pierwszym autor zwięźle omawia dzieje husarii od jej powstania do likwidacji. W kolejnym przedstawia jej organizację, skład jednostkowy, liczebność oraz finansowanie w Koronie w latach 1672–1676. Trzeci rozdział, najobszerniejszy, dotyczy społecznych i organizacyjnych aspektów służby w husarii koronnej, w tym m.in. kadry dowódczej. Następne części książki traktują o uzbrojeniu i oporządzeniu tej jazdy oraz jej przeciwniku – armii Imperium Osmańskiego. Ostatni rozdział przedstawia udział husarii koronnej w działaniach wojennych lat 1672–1676.

Pracę uzupełnia wykaz skrótów, tabele, ilustracje, mapy, bibliografia oraz aneksy, w których m.in.: komput wojska z 25 maja 1674 r., skład pułków jazdy koronnej w 1673 r., rejestry popisowe chorągwi husarskiej Jana Sobieskiego od II kwartału 1673 do IV kwartału 1676, krótkie źródło opisujące bitwę pod Chocimiem.

Jerzy Kirszak, *Generał Kazimierz Sosnkowski 1885–1969*, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2012, 472 s.

Kazimierz Sosnkowski był jednym z najważniejszych wojskowych i polityków II Rzeczypospolitej. Będąc m.in. najbliższym współpracownikiem marsz. Piłsudskiego, ministrem spraw wojskowych w najważniejszym okresie wojny polsko-sowieckiej oraz naczelnym wodzem po śmierci gen. Sikorskiego miał znaczny wpływ na dzieje Polski w XX w. Poświęcony mu obszerny i pięknie wydany album niewątpliwie godnie upamiętnia jego życie.